

N:o 43.

Ank. till Riksd. kansli den 21 april 1896, kl. 7 e. m.

*Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående af-
söndring af ett område från Eskilstuna kungsladugård i
Södermanlands län till plats för skolhus.*

(I. A.)

Med åberopande af bilagdt protokoll öfver ecklesiastikärenden för den 13 mars innevarande år har Kongl. Maj:t i en samma dag aflåten proposition (n:o 49) föreslagit Riksdagen medgifva, att från Eskilstuna kungsladugård i Södermanlands län måtte till Klosters församling till plats för skolhus och planteringsland för alltid upplåtas ett å en af vice kommissionslandtmätaren O. B. Déhn år 1894 upprättad karta utmärkt område af 1 hektar 13 ar mot en köpeskilling af 687 kronor 50 öre, med rätt för församlingen att tillträda området den 14 mars 1902 eller dessförintan, om öfverenskommelse kunde med arrendatorn träffas, samt under vilkor, att den å området befintliga ståndskog förbehölles kronan, med rätt för församlingen att till pris, som af vederbörande revirförvaltare bestämdes, tillösa sig de träd, hvilka ansåges böra såsom prydnadsträd å området kvarlemnas, äfvensom att församlingen dels senast nämnda den 14 mars 1902 till länets ränteri inlevererade köpeskillingen, dels ock upprättade och för framtiden underhölle stängsel i gränsen mellan det afsöndrade området och kungsladugårdens egor; samt att den inflytande köpeskillingen måtte användas på enahanda sätt, som vore bestämdt i fråga om köpeskillingar för de hemman och lägenheter, hvilkas försäljning egde rum jemlikt kongl. brefvet den 29 maj 1874.

I åberopade statsrådsprotokollet meddelas, hurusom Klosters församling i Södermanlands län genom utsedde komiterade i enlighet med församlingens å kyrkostämma den 24 oktober 1894 fattade beslut hos Kongl. Maj:t anhållit, att från den i Klosters socken och Öster-Rekarne härad af nämnda län belägna Eskilstuna kungsladugård om nio mantal måtte varda afsöndradt och till församlingen upplåtet ett å en ansökningen bilagd, af vice kommissionslandtmätaren O. B. Déhn år 1894 upprättad karta utmärkt område om 1 hektar 13 ar att användas till plats för nytt skolhus jemte planteringsland.

Sedan domänstyrelsen, efter remiss, anmodat Kongl. Maj:ts befallningshafvande i nämnda län att i ärendet infordra vederbörandes yttranden samt dermed jemte eget utlåtande inkomma, hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande öfverlemnadt: *dels* ett af vederbörande kronofogde och häradsskrifvare gemensamt uppgjordt förslag till årlig afgäld för ofvanberörda, till afsöndring ifrågasatta område, utvisande, att sagda område, som innehölle 50,7 ar åker och 62,3 ar hagmark, ansetts lemna en behållen afkastning af 27 kronor 50 öre, samt att på grund häraf årliga afgälden föreslagits till 4 hektoliter spanmål, hälften råg och hälften korn, att lösas med penningar efter tioårigt medelmarkegångspris; *dels* utdrag af protokollet, hållet vid extra kyrkostämma med Klosters församling den 9 december 1895, hvaraf inhemtats, att församlingen förklarar sig villig att såsom köpeskilling för ifrågavarande område erlagga på en gång ett belopp, motsvarande 20 gånger den föreslagna afgälden; *dels* ock infordrade yttranden i ärendet från förste landtmätaren i länet A. W. Lodén; kungsladugårdens arrendator C. H. Bergstedt samt vederbörande domänintendent, hvilka anfört:

förste landtmätaren Lodén: att, ehuru den uti ifrågavarande område inbegripna åker med sina stengrund och täta smådiken svårigen kunde, på sätt i fögderiförvaltningens ofvanberörda förslag skett, hänföras till första klassens jord, utan fastmera vore att räkna till kungsladugårdens svagare odlade egor, likväl, i betraktande af markens belägenhet nära intill Eskilstuna stad, der jordvärdena i allmänhet vore höga, det slut, hvartill fögderiförvaltningen kommit, icke syntes vara obilligt, utan fullt motsvara den behållna inkomsten af området, hvilket ock, såsom beläget afsides från hufvudegendomens öfriga odalegor, borde kunna utan olägenhet undvaras;

arrendatorn Bergstedt: att ifrågavarande mark såsom belägen vid egendomens gräns, borde kunna utan framtida men från egendomen af-

sönndras, att markens värde torde få uppskattas till samma pris, som mark med enahanda läge betingat vid skedd expropriation för norra Södermanlands jernvägs behof eller 2,000 kronor per hektar för både åker och hagmark, samt att Bergstedt, i sin egenskap af arrendator, fordrade ersättning för områdets mistning medelst ett årligt arrendeafdrag, motsvarande fem procent å den blifvande lösesumman; samt

domänintendenten: att ifrågavarande mark, som nu tillhörde ett af kungsladugårdens dagsverkstorp, kalladt Söderängstorp, vore belägen vid egendomens gräns längst bort från Eskilstuna stad, att i följd af det aflägsna läget området ej hade något större värde såsom byggnadsplats och att dess skiljande från kungsladugården ej heller kunde medföra någon olägenhet för brukningen af egendomens öfriga egor, på grund hvaraf, och då afsöndringen begärts i och för ett allmännyttigt ändamål samt den föreslagna köpeskillingen syntes motsvara områdets verkliga värde, domänintendenten hemställt, att ifrågavarande område måtte till Klosters församling för alltid upplåtas mot en köpeskillning af 550 kronor, med vilkor, att den i hagmarken till äfventyrs växande skog kronan förbehölles samt att församlingen ålades uppsätta och för all framtid underhålla erforderlig stängsel kring området.

För egen del hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande, jemte meddelande, att Eskilstuna kungsladugård med underlydande blifvit genom kontrakt den 27 april 1881 och domänstyrelsens transportresolution den 4 december 1891 upplåten på arrende till ofvannämnde Bergstedt för tiden till den 14 mars 1902, anmärkt, att samme Bergstedts här ofvan omförmälda uppgift rörande priset å för norra Södermanlands jernvägs behof exproprierad mark vore oriktig, i det att nemligen den kungsladugården tillhörande åkerjord, som för berörda ändamål tagits i anspråk, betingat väsentligen olika pris, beroende på såväl jordens beskaffenhet som markens läge i förhållande till Eskilstuna stad, och sålunda blifvit åsatt värden, varierande från högst 2,200 till lägst 900 kronor per hektar, under det den exproprierade skogs- och hagmarken värderats lika till 200 kronor per hektar, vid hvilka värderingar helt säkert tagits hänsyn jemväl till den skada, som genom egornas sönderstyckning måste hafva tillskyndats egendomen, samt vidare anført, att, då egendomen genom den nu ifrågasatta afsöndringen ej kunde tillfogas någon skada af nyssnämnda art, Kongl. Maj:ts befallningshafvande, med hänsyn derjemte till hvad förste landtmätaren Lodén erinrat om jordens beskaffenhet, ansåge områdets värde rättvisligen böra bestämmas till belopp, som under-

stege ofvanberörda, för den exproprierade marken lägst bestämda värden; och hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som ansett högre behållen afkastning af ifrågavarande område än den af skattläggningsmännen antagna af 27 kronor 50 öre icke med skäl kunna beräknas, på grund häraf, och då genom upplåtelse af området ett allmännyttigt ändamål skulle främjas samt afsöndringen icke kunde medföra någon olägenhet för brukningen af kungsladugårdens öfriga egor, tillstyrkt, att området måtte till Klosters församling för alltid upplåtas mot en köpeskilling, som med hänsyn till Riksdagens under senaste åren i likartade frågor uttalade åsigt, att köpeskilling för afsöndring från kronan tillhörig egendom borde beräknas efter afgälden, kapitaliserad efter 4 procent, torde böra bestämmas till 687 kronor 50 öre; hvarjemte Kongl. Maj:ts befallningshafvande, med instämmande i domänintendentens förslag rörande den å området befintliga skog och skyldighet för församlingen att hålla detsamma inhägnadt, tillika i anledning af arrendatorn Bergstedts i ärendet framställda ersättningsanspråk hemställt, att arrendatorn under återstående del af arrendeperioden måtte erhålla årlig godtgörelse för jordens mistning med 5 procent å köpeskillingen, räknadt från den dag, densamma blefve erlagd, att utgå i form af afdrag å arrendet.

Med öfverlemnande af de sålunda inkomna handlingarne jemte remissakten äfvensom ett af styrelsen från vederbörande revirförvaltare infordradt yttrande angående den å ifrågavarande område växande skog, utvisande, att denna utgjordes af 10,07 kubikmeter vedskog, som af revirförvaltaren beräknats å rot ega ett värde af 25 kronor 18 öre, hade domänstyrelsen för egen del anfört, att i betraktande af ifrågavarande marks läge densamma syntes kunna utan men för kungsladugården derifrån afskiljas, och hade styrelsen ej funnit något att erinra vid den gjorda uppskattningen af markens afkastning, hvilken styrelsen alltså ansett böra läggas till grund för beräklandet af köpeskillingen, dervid den nu i allmänhet gällande räntefoten 4 procent borde komma till tillämpning, så att köpeskillingen, på sätt Kongl. Maj:ts befallningshafvande hemställt, bestämdes till tjugufem gånger afkastningens belopp, men, i händelse så skedde, arrendatorn ej borde tillförsäkras den af honom åskade ersättningen, fem procent å köpeskillingen, hvilken ersättning i sådant fall komme att öfverstiga hvad som ansetts utgöra områdets behållna afkastning.

Med anledning häraf har statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet, efter samråd med chefen för finansdepartementet och i

öfverensstämmelse med hvad domänstyrelsen hemställt, tillstyrkt, det Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen framställa det förslag, som i förevarande proposition innefattas.

Mot hvad Kongl. Maj:t i förevarande, till statsutskottets förberedande behandling remitterade proposition föreslagit, har utskottet ej haft något att erinra; hemställande utskottet alltså,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 21 april 1896.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.